

KULTUR

Stasjons-okkupanten

Tore Frisell Haagensen var i 23 år selverklært stasjonsmester i Nordmarka. Fem år etter utkastelsen drømmer han om nytt liv på perrongen på Sandermosen.

TEKST: TORBJØRN TUMYR NILSEN
FOTO: SIV DOLMEN

Moderne tider LIVET

TORE FRISELL HAAGENSEN

Alder: 69 år – snart 70.

Sivilstand: Enslig, ikke forlatt og med et bonusbarn/barnebarn.

Yrke: Kulturarbeider og pedagog.

Hvor er du i livet: Håpet gir meg styrke til å jobbe for et bedre samfunn og for kultur på Sandermosen.

PÅ SPARKET

Hvilke bok har betydd mest for deg?

– Både «Summerhill» av A.S. Neill og «Prosesen» av Franz Kafka inspirerte en ung mann til å tenke annerledes etter til å tro på at den rare tanken han hadde i seg, den var han ikke alene om.

Hva er din favorittfilm?

– «W.R.: Organismens mysterier» fra 1971, regissert av serberen Dusan Makavejev.

Hva slags musikk hører du på?

– The Rolling Stones og Cat Stevens, men kanskje mest klassisk. Den samiske komponisten John Persen var en god venn av meg. Han skrev fantastisk og snodig musikk som er verdt å lytte til.

(Ap) som leste dikt av Hans Børli. Den toginteresserte ragtimespiller Morten Gunnar Larsen og dagens mest suverene klassiske pianist Christian Ihle Hadland hadde også konserter der.

– *Hva var den viktigste motivasjonen for Sandermosen-prosjektet?*

– Det er veldig moro og meningsfullt å utvikle noe fra grasrota og opp som blir så populært. I tillegg gir det ekstra glede å ta vare på noe som ellers skulle gått i dass.

Prest, advokat og general

Haagensens karriere, med det han omtaler som «en form for okkupasjon» på stasjonen, begynte i 1993. Stasjonen sto tom og skulle rives, og Haagensen hadde allerede en kjent trang til å få kreative ting til å skje rundt seg. På en førsteside i Aftenposten søkte Maridalens venner folk til å skape liv på stasjonen.

– Jeg var den eneste som svarte. Tenk det! I dag ville det vært hundrevis. Det er en helt annen interesse for natur, kulturliv, nytenkning og jernbane i dag.

Okkupasjonen skjedde på det han kaller «en akademisk fornuftig måte». Han bodde på stasjonen, mot at han passet på bygningen. NSB Eiendom ville, ifølge Haagensen, ikke ha ham der, men på finurlig vis klarte han å overtale dem. På et møte med NSB-advokaten tok han med seg tre venner uten å rope deres yrker. Da advokaten avviste Haagensen, rakk en av vennene opp hånda.

– Han sa: «Unnskyld, men jeg er general i militæret, og der er det ofte sånn at vi gjør noe, selv om det ikke er helt etter boka. Og ved min side sitter en høyesterettsadvokat, og han sier det er intensjonen med loven som er viktigst, ikke selve loven. Så da må man gjøre noen unntak. Og der sitter presten, og han har sagt at han gjør unntak overfor Gud stadig vekk.»

Det lille narrespillet ga uttelling. – NSB-advokaten lurte nok på hvordan en okkupant kunne ha med seg sånne folk, men det endte med at vi fikk etablert en god avtale.

Stilhet på stasjonen
I dag er det imidlertid stille på perrongen. Bane Nors eiendomsavdeling avsluttet leieavtalen med Haagensen i 2016, blant annet fordi bygget trengte vedlikehold og bli

påkøpelt vann og avløp. Haagensen på sin side mener han ble presset ut fra stasjonen.

– Det har vært mye rart. Men nå ønsker jeg mest av alt å se framover og opplever at nye folk i jernbanen tenker mer åpent og er mer interessert i kultur og økologi enn forgjengerne. Derfor er det håp.

Stasjonen er vernet til kulturformål, men likevel jobbes det for å skape parkeringsplasser der.

– Jeg kan ikke skjønne at det er deres oppgave å jobbe for at folk skal slippe å ta toget? Er det ikke da bedre å få drift i gang igjen på stasjonen?

Bane Nor har imidlertid prøvd å få til en avtale med Haagensen, men han har ikke villet undertegne.

– I de fem årene som har gått siden jeg ble kastet ut, har de ikke renoveret slik de lovet. Vi har foreslått konkrete løsninger for vann og avløp, men de har ikke villet lytte. I stedet har de brukt mye penger på ting som har vist seg ikke å fungere.

– *Hva skjer videre nå?*
– De må få orden på vann og avløp, og da er vi som stiftelse klar til å leie det igjen for en ok pris, men det blir ikke jeg som driver det. Stafett-

pinnen gis da videre til neste generasjon.

Meningsfulle jobber

Haagensen er oppvokst i Bærum i en relativt velholden familie, men forsto fort at han ikke ville det samme som dem. I dag kaller han seg «verdiskonservativ, anarkistisk og sosialistisk inspirert og troende tolerant». Den politiske oppvåkningen kom nok først og fremst gjennom litteraturen. Som 12–13-åring leste han Franz Kafka, Jean-Paul Sartre, A.S. Neill og Søren Kierkegaard.

– Jeg hadde vel en annen politisk holdning enn de fleste rundt meg, og på skolen var jeg mot alle former for autoritære holdninger. Jeg kom og gikk som jeg ville, og leste helt andre ting enn leksene.

– *Hva gikk denne annerledesheten ut på?*
– Jeg ble klar over undertrykkelsen i samfunnet og ville kjempe for frihet og å ta vare på naturen.

Hele livet har han klart seg med maks 150.000 kroner i inntekt i året. Dette henger blant annet sammen med at han i 20-årene ble en del av kretsen rundt Erik Dammann og oppstarten av bevegelsen Framtiden

«Det gir ekstra glede å ta vare på noe som ellers skulle gått i dass»

TORE FRISELL HAAGENSEN

i våre hender.

– *Hvordan har du klart å leve på så lite penger?*

– Det har ikke vært noe problem. Det eneste jeg bruker penger på er øl, vin og mat. Vennene mine kom med søppelsekker med klær, og det jeg ikke trengte, ble gitt til Fretex. I dag har jeg minstepensjon og har aldri tjent så mye!

Han drømmer om et samfunn hvor vekst ikke er målet. Han vil ha borgerlønn og at folk skal få gjøre noe meningsfullt.

– Jeg er opptatt av positiv

utvikling, og nå synes jeg ikke det går så bra med dette samfunnet. Vi må dele på ting og skape arbeidsplasser som ikke øker bruttonasjonalproduktet, men som heller er fornuftige.

I etterkant av utkastelsen på Sandermosen ble Haagensen oppfordret til å gå på Nav, men der sa de at han ikke kunne få noe, fordi han hadde tjent for lite, ifølge Haagensen.

– De spurte ikke hva jeg hadde bedrevet tida med, eller om jeg hadde gjort noe fornuftig i samfunnet.

I forlengelsen av engasjementet på Sandermosen har Haagensen et ønske om et Norge skal etablere et grasrotombud etter samme lest som barneombudet.

– Det handler om å passe på at alle som er med på å utvikle samfunnet nedenfra, blir sett, forstått, hjulpet og ikke skjøvet til side, sier han.

– Vanskelig, ikke vondt

I dag bor den pensjonerte stasjonsmesteren i en arvet hytte ytterst på Hvaler i gamle Østfold. Her skuer han mot Sverige, går turer i skogen og skriver baksidetekster i Klasse-

kampen og på en bok med det han kaller fyndord.

Det var en stor nedtur for Haagensen å bli kastet ut og en stor nedtur at det ble vanskelig å få til en ny avtale.

– Når mine venner spør, sier jeg derfor at «jeg har det vanskelig, men ikke vondt». Vi mennesker må tåle å kjenne på det vanskelige i livet, uten at det blikker over i det vonde.

– *Hva er ønsket ditt for Sandermosen nå?*

– Jeg er i kontakt med noen unge kunstnere og kulturfolk som drømmer om å ta over. Da hadde jeg blitt glad. Så kan jeg komme innom Sandermosen en gang iblant for å bli med på all moroa.

Bane Nor skriver til Klassekampen at leiekontrakten gikk ut i 2016, og at de ikke ble enige om en ny kontrakt.

«Bane Nor Eiendom forvalter en stor og kompleks eiendomsmasse og må prioritere hva vi bruker penger på innenfor budsjettene våre. Vi har ikke hatt leietakere siden 2016, så da har vi heller ikke investert mye på Sandermosen», skriver jernbaneselskapet.

livet@klassekampen.no

TRAMPER I KLAVERET: Tore «Perrong» Frisell Haagensen drev i en årrekke nå nedlagte Sandermosen stasjon i Nordmarka som kulturhus og samlingssted, men er misfornøyd med Bane Nors behandling av stasjonen. Her sitter han i det gamle venterommet ved et gammelt pumpeorgel.